ni yetiştirdi. Repertuvarının zenginliği ve sesinin güzelliğinden dolayı mûsiki toplantılarının aranılan kişisi oldu. 1801'de Bursa'da meydana gelen büyük yangında dükkânı yanınca İstanbul'a gitti. Üsküdar'da Aziz Mahmud Hüdâyî Hankahı yakınlarında bir ev satın aldı. Kapalı Çarşı'daki Cevâhir Bedesteni'nde ticaretle uğraşmaya başladı. Bu sırada Celvetiyye tarikatına intisap etti ve Aziz Mahmud Hüdâyî Hankahı'nda uzun seneler zâkirlik yaptı. Ziyaret için gittiği Bursa'da 23 Rebîülevvel 1247 (1 Eylül 1831) tarihinde vefat edince orada Üftâde Türbesi yanındaki hazîreye gömüldü.

Devrinin tanınmış zâkir ve mevlidhanları arasında yer alan Şerif Çelebi, aynı zamanda bestelediği eserler ve yetiştirdiği talebelerle de şöhret bulmuştur. Özellikle dinî sahada bestelediği na't, durak ve ilâhilerine el yazması güfte mecmualarında rastlanmaktadır; bu eserler arasında bilhassa Bursalı İsmâil Hakkı'ya ait güftelerin çokluğu dikkati çekmektedir. Fakat bu dinî eserlerden ancak iki ilâhisinin notası tesbit edilebilmiştir. Yetiştirdiği talebeler arasında, sonradan Aziz Mahmud Hüdâyî Hankahı'nda kırk dokuz yıl şeyhlik yapan Mehmed Rûşen Efendi (ö. 1891) en tanınmış olanıdır.

BİBLİYOGRAFYA:

Mehmed Fahreddin, *Gülzâr-ı İrfân*, Millet Ktp., Ali Emîrî, Şer'iyye, nr. 1098, vr. 359ᵇ-360ᵃ; Mehmed Rûşen Efendi, *Mecmûa-i İlâhiyyât*, Üsküdar Selim Ağa Ktp., Hüdâyî, nr. 1804, vr. 38ᵇ, 42ᵇ, 44ᵃ, 55ᵇ, 62ᵇ, 68ᵇ, 73ᵇ, 79ᵇ, 80ᵃ, 104ᵇ, 115ᵇ, 120ᵇ (bestelediği eserlerin güfteleri); *Türk Musikisi Klasiklerinden İlâhîler* (İstanbul Konservatuvarı neşriyatı), İstanbul 1933, II, 53; Ergun, *Antoloji*, II, 403, 524, 546-552; Töre, *İlâhîler*, V, 44-45; Gültekin Oransay, "Yayınlan-

ABDURRAHMAN b. İBRÂHİM

عبد الرحمن بن إبراهيم

bk. DUHAYM

Muhaddis, kadı ve fakih.

DUHAYM

(دحيم)

Ebû Saîd Abdurrahmân b. İbrâhîm b. Amr Duhaym el-Kureşî ed-Dımaşkī (ö. 245/859)

Muhaddis, kadı ve fakih.

170 yılı Şevval ayında (Nisan 787) doğdu. "Kötü" anlamına gelen Duhaym lakabını hangi sebeple aldığı bilinmemekle beraber bu lakaptan hoşlanmadığı zikredilmektedir. Osman b. Affân'ın âzatlısı Yetîm'e nisbetle kendisine Duhaymü İbnü'l-Yetîm dendiği de söylenmektedir. Mısır, Hicaz, Bağdat, Kûfe ve Basra gibi ilim merkezlerine seyahatler yaparak hadis, fıkıh, kıraat ve nesep ilimlerini tahsil etti. Süfyân b. Uyeyne, Velîd b. Müslim, Ebû Müshir gibi hocalardan faydalandı. Velîd b. Müslim'den hadis yanında kıraat da öğrendi. Abdullah b. Muhammed b. Hâşim ez-Za'ferânî bu kıraati ondan arz* yoluyla alarak rivayet etti. Kendisinden de Buhârî, Müslim, Ebû Dâvûd, Nesâî, İbn Mâce, Zühlî, Bakī b. Mahled, Ebû Hâtim er-Râzî ve Ebû Zür'a er-Râzî gibi meşhur muhaddisler rivayette bulundular. Ahmed b. Hanbel, Ebû Dâvûd, Ebû Hâtim, Nesâî, İbn Hibbân, Dârekutnî ve diğer **cerh ve ta'dîl*** âlimleri onun sika bir râvi olduğunu kabul ederler. Kendisi de Şamlı râvilerin cerh ve ta'dîlinde otorite kabul edilmiştir. Kırk iki yaşında Bağdat'a gittiğinde, yaşça ondan büyük olmalarına rağmen Ahmed b. Hanbel ve Yahyâ b. Maîn gibi âlimler Duhaym'e büyük itibar gösterdiler. Burada kendisiyle hadis müzakere eden bazı kimseler, hadislerde geçen (meselâ bk. Buhârî, "Salât", 63; Müslim, "Fiten", 70) "fie-i bâğiye"nin Dımaşk halkı olduğunu söylediler. Duhaym bir Emevî taraftarı olması sebebiyle onlara, "Bunu söyleyen fâhişe çocuğudur" diye hakaret etti. Bunun üzerine Bağdatlılar kendisinden bir müddet hadis okumadılar; fakat daha sonra yine rivayete devam ettiler. Duhaym'in rivayet ettiği hadisler *Sahîh-i Buhârî* ile Ebû Dâvûd, Nesâî ve İbn Mâce'nin sünenlerinde yer almıştır.

Fıkıhta Evzâî'nin görüşlerini benimseyen Duhaym, Ürdün ve Filistin'de Taberiye ve Remle şehirlerinde uzun süre kadılık yaptı. Bu görevde iken Halife Mütevekkil-Alellah onu Mısır'a kādılkudât olarak tayin etti. Fakat halifenin mektubu kendisine geldiğinde Mısır'a hareket edemeden 17 Ramazan 245'te (16 Aralık 859) Filistin'in Remle şehrinde vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA:

Buhârî, *et-Târîhu'l-kebîr*, V, 256; İbn Ebû Hâtim, *el-Cerh ve't-ta'dîl*, V, 211-212; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, X, 265-267; İbn Ebû Ya'lâ, *Tabakātü'l-Hanâbile*, I, 204; Sem'ânî, *el-Ensâb*, V, 285-286; Zehebî, *Tezkiretü'l-huffâz*, II, 480; a.mlf., *A'lâmü'n-nübelâ'*, XI, 515-518; a.mlf., *Mîzânü'l-i'tidâl*, II, 546; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, X, 346; İbnü'l-Cezerî, *Ğāyetü'n-nihâye*, I, 361, 454-455; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, VI, 131-132; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, II, 108; Nüveyhiz, *Mu'cemü'l-müfessirîn*, I, 260-261.

 AKİF KÖTEN

DUKAKİNZÂDE AHMED BEY

(X./XVI. yüzyıl)

Divan şairi.

Hayatı hakkında yeterli bilgi yoktur. Birbirine karışan ve farklılıklar gösteren tarihî kaynaklardaki bilgilere göre Arnavut Dukası Jean'ın soyundan gelen bir aileye mensuptur. Dedesi Sadrazam Dukakinzâde Ahmed Paşa (ö. 921/1515), babası Kanûnî Sultan Süleyman devrinde Semendire-Halep ve Mısır beylerbeyiliği görevinde bulunan Mehmed Paşa'dır (ö. 964/1556). Mehmed Paşa'nın dört çocuğundan biri olan Ahmed Bey hakkında şuarâ tezkirelerinde yer alan yetersiz bilgiler birbirinin tekrarından ibaret olup tarihî kaynaklardaki karışıklık tezkirelere de yansımıştır. Bütün kaynaklarda Ahmed Bey, büyükbabası Ahmed Paşa ve Ahmed Sârbân birbirine karıştırılır. Ancak Dukakinzâde Ahmed Bey'in "ağır zeâmete mutasarrıf ve sancak pâyesinde iken" tasavvufa yöneldiği ve güzel şiirler yazdığı konusunda kaynaklar birleşmektedir. Ölüm tarihi hakkında da bilgi yoktur.

Dukakinzâde Ahmed Bey'in şiirleri, Kaygusuz ve Ahmedî mahlaslarını kullanan ve daha çok ilâhi türünde manzumeler yazan Bayramî Melâmîleri'nden Ahmed Sârbân'ın (ö. 952/1545-46) şiirleriyle karıştırılmıştır. Divanında bulunan birçok şiir, mecmualarda Dukakinzâde Ahmed Paşa veya Ahmed Sârbân adına kaydedilmiştir. Ahmed Sârbân adına kaydedilen şiirlere, daha çok XVII ve XVIII. yüzyıllarda Sarı Abdullah Efendi, Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin ve La'lîzâde Abdülbâki gibi Bayramî Melâmîleri'nin meydana getirdikleri mecmualarda rastlanır. Bu mecmualarda Vizeli Abdullah'ın Kaygusuz mahlasıyla yazdığı bazı şiirler de Ahmed Sârbân adına kaydedilmiştir. Dukakinzâde Ahmed Bey'in divanında yer alan manzumelerin yanlışlıkla Ahmed Sârbân adına kaydedildiği söylenebilir. Dukakinzâde Ahmed Bey ile Ahmed Sârbân'ın aynı şahıs olduğu iddia edilmekle birlikte kesin bilgiler bulununcaya kadar bu şiirlerin Dukakinzâde Ahmed Bey'e ait olduğunu kabul etmek gerekir.

Ahmedî ve Ahmed mahlaslarını kullanan Dukakinzâde Ahmed Bey daha çok tasavvuf ağırlıklı şiirler yazmış, duygularını sade ve akıcı bir dille ifade etmiştir. Şiirlerindeki tasavvufî eğilim ve üslûp özellikleri göz önünde tutularak Ah-